

Decembar 2014.

Fokus: Zakon o platnim uslugama

Uvod

Narodna skupština Republike Srbije je dana 18.12.2014. godine usvojila Zakon o platnim uslugama (u daljem tekstu: „**Zakon**“), koji je dana 26.12.2014. godine stupio na snagu. Početak primene Zakona predviđen je za 01.10.2015. godine, uz izuzetak odredaba za koje je Zakonom predviđeno da počinju da se primenjuju nakon pristupanja Republike Srbije Evropskoj Uniji.

Danom početka primene Zakona, prestaju da važe odredbe Zakona o platnom prometu (u daljem tekstu: „**Raniji zakon**“), izuzev odredaba koje se odnose na prinudnu naplatu sa računa klijenta i kaznenih odredaba sa njima povezanim.

Razlog za donošenje Zakona je potreba da se urede najvažnije platne usluge kao što su izdavanje, prihvatanje i plaćanje platnim karticama, novčane doznake, plaćanja preko telekomunikacionih, IT i drugih operatera, te potreba da se uvođenjem novih kategorija pružaoca platnih usluga, kao i regulative u vezi sa radom platnih sistema, stvore povoljni uslovi za dalji razvoj platnog prometa i pruži veća zaštita korisnicima platnih usluga.

Novi pružaoci platnih usluga

Zakonom su uvedene dve nove kategorije pružalaca platnih usluga – platne institucije i institucije elektronskog novca.

U skladu sa Zakonom, platna institucija može biti isključivo privredno društvo koje je dobilo dozvolu Narodne banke Srbije (u daljem tekstu: „**NBS**“) da kao platna institucija pruža platne usluge, i koje u zavisnosti od vrste platne usluge koju namerava da obavlja obezbedi početni kapital u iznosu od 20.000,00 EUR do 125.000,00 EUR. Pored platnih usluga, platna institucija može obavljati i operativne i pomoćne poslove neposredno povezane sa pružanjem platnih usluga. Zakonom je predviđeno i poslovanje tzv. hibridnih platnih institucija, odnosno privrednih društava koja pored pružanja platnih usluga obavljaju i druge poslovne aktivnosti koje nisu povezane sa pružanjem platnih usluga. Platna institucija, uz ispunjenje Zakonom određenih uslova, može pružati platne usluge i preko ogranka, zastupnika kao i poveravanjem pojedinih operativnih poslova drugom licu.

Institucije elektronskog novca mogu biti isključivo privredna društva koja poseduju dozvolu NBS za izdavanje elektronskog novca i koja imaju početni kapital čiji iznos nije manji od 350.000,00 EUR. Pored izdavanja elektronskog novca, institucije elektronskog novca mogu obavljati i druge

poslove kao što su pružanje platnih usluga, davanje kratkoročnih kredita povezanih sa platnim uslugama, operativne i pomoćne poslove neposredno povezane sa izdavanjem elektronskog novca ili pružanjem platnih usluga, upravljanje platnim sistemom i druge poslovne aktivnosti koje nisu povezane sa izdavanjem elektronskog novca ili pružanjem platnih usluga. Institucije elektronskog novca mogu izdavati elektronski novac i pružati platne usluge i preko svog ogranka, a ovlašćene su i da pojedine operativne poslove u vezi sa izdavanjem elektronskog novca i pružanjem platnih usluga povere drugom licu. Izdavanje elektronskog novca preko zastupnika nije dozvoljeno.

Platne usluge i elektronski novac

Zakon po prvi put sistemski uređuje sve vrste platnih usluga, uključujući i najsavremenije, iz domena elektronskog i internet bankarstva, kao i usluge izvršavanja novčanih doznaka i platne transakcije koje se obavljaju korišćenjem savremenih telekomunikacionih ili informaciono-tehnoloških uređaja preko telekomunikacionih operatera.

Zakon u pravni sistem Srbije uvodi institut „elektronskog novca“ definišući ga kao elektronski (uključujući magnetno) pohranjenu novčanu vrednost koja čini novčano potraživanje prema izdavaocu tog novca, a izdata je nakon prijema novčanih sredstava radi izvršavanja platnih transakcija i prihvata je fizičko i/ili pravno lice koje nije izdavalac tog novca.

Elektronski novac u Republici Srbiji mogu izdavati isključivo NBS, banke, institucije elektronskog novca, javni poštanski

operator i Uprava za trezor ili drugi organi javne vlasti u Republici Srbiji.

Međusobni odnosi izdavaoca i imaooca elektronskog novca kome se izdaje elektronski novac uređuju se ugovorom, i to naročito u vezi sa izdavanjem i otkupom elektronskog novca, kao i svim naknadama koje izdavalac elektronskog novca naplaćuje imaoocu elektronskog novca pri izdavanju i otkupu tog novca.

Ugovori o platnim uslugama i informisanje korisnika platnih usluga

Zakonom je predviđeno da se ugovor o platnim uslugama zaključuje kao:

1. okvirni ugovor o platnim uslugama, kojim se uređuje izvršenje budućih pojedinačnih platnih transakcija, kao i uslovi za otvaranje, vođenje i gašenje platnog računa, ukoliko se isti otvara kod pružaoca platnih usluga;
2. ugovor o jednokratnoj platnoj transakciji, kojim se uređuje izvršenje jedne određene platne transakcije koja nije obuhvaćena okvirnim ugovorom.

Zakonom su za oba ova ugovora detaljno razrađena posebna pravila u vezi sa informisanjem korisnika platnih usluga, kako u predugovornoj fazi, tako i tokom realizacije ugovora, a što bi sve trebalo da doprinese pravnoj sigurnosti i zaštiti prava korisnika platnih usluga.

Obaveza je banaka da korisnicima platnih usluga sa kojima imaju zaključen ugovor o otvaranju i vođenju računa, ugovor o izdavanju i korišćenju platne kartice ili drugi ugovor o platnim uslugama s trajnim

izvršenjem, najkasnije mesec dana pre početka primene Zakona, dostave ili predlog okvirnog ugovora, koji bi se primenjivao od dana početka primene Zakona, ili obaveštenje o tome da su izvršile usklađivanje opštih uslova poslovanja sa odredbama Zakona i ove uslove učine dostupnim tim korisnicima.

Platni računi

Zakon uvodi mogućnost vođenja zajedničkog platnog računa, tj. platnog računa koji vršilac platnih usluga vodi za dva ili više korisnika platnih usluga, s tim da, ukoliko nije drugačije predviđeno ugovorom, svaki pojedinačni imalac zajedničkog platnog računa može raspolagati celokupnim sredstvima sa tog računa.

Novinu predviđenu Zakonom predstavlja i obaveza NBS da vodi jedinstveni registar tekućih i drugih računa ne samo pravnih, već i fizičkih lica. Od ove novine se očekuje da doprinese efikasnijem radu državnih organa koji imaju pravo da pribavljaju podatke o tim računima u odgovarajućim postupcima.

Platni sistemi

Zakon uređuje platne sisteme koji predstavljaju sisteme u okviru kojih se obavljaju poslovi obrade naloga za prenos, netiranja i/ili poravnanja na osnovu naloga za prenos, kao povezane platne sisteme koje čine dva ili više platnih sistema čiji su operatori zaključili sporazum o prenosu novčanih sredstava učesnika u jednom

platnom sistemu učesniku u drugom platnom sistemu.

Zakon taksativno navodi ko mogu biti učesnici, odnosno operatori platnog sistema, i predviđa pravila rada i uslove za učestvovanje u platnom sistemu. Za rad pojedinačnog platnog sistema operatoru, kao pravnom licu koje upravlja radom platnog sistema, potrebna je dozvola NBS (osim za rad platnog sistema čiji je operator NBS). Pravno lice koje podnosi zahtev za dobijanje ove dozvole je dužno da, osim dostavljanja podataka i dokumentacije u skladu sa Zakonom, obezbedi i početni kapital koji ne može biti manji od 100.000,00 EUR. Operator, pod Zakonom predviđenim uslovima, može obavljanje pojedinih operativnih poslova u vezi sa radom platnog sistema poveriti drugom licu.

Zakon poznaje i kategoriju bitnih platnih sistema, te predviđa da NBS može utvrditi da je platni sistem bitan ako taj sistem, pored ispunjenja ostalih uslova propisanih Zakonom, ima i najmanje tri učesnika (ne uključujući operatora tog sistema, agenta za poravnanje i indirektnog učesnika) od kojih najmanje jedan ima sedište u Republici Srbiji i ukoliko je značajan za stabilnost finansijskog sistema.

Odredbe koje se primenjuju nakon pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji

Zakonom su posebno izdvojene odredbe čija je primena odložena do pristupanja Republike Srbije Evropskoj Uniji, a kojim odredbama su, između ostalog, regulisana pitanja poslovanja pružalaca platnih usluga

iz država članica Evropske Unije, kao i trećih država, prekogranične platne transakcije i platne transakcije u evrima ili drugoj valuti države članice, odnosno rok za njihovo izvršenje, pružanje platnih usluga platne institucije na teritoriji druge države članice neposredno, preko ogranka ili zastupnika, izdavanje, distribucija i otkup elektronskog novca i pružanje platnih usluga institucija elektronskog novca, saradnja sa nadležnim organima Evropske Unije i drugih država članica, itd.

Prelazne i završne odredbe

Privredna društva odnosno pravna lica zahteve za dobijanje dozvole za pružanje platnih usluga, izdavanje elektronskog novca i rad platnog sistema mogu podneti NBS najranije dva meseca pre početka primene Zakona.

Pravna lica (osim NBS) koja su do dana početka primene Zakona upravljala radom platnog sistema u skladu sa odredbama Ranijeg zakona i propisa donetih na osnovu tog zakona, dužna su da do dana početka primene Zakona podnesu zahtev NBS za dobijanje dozvole za rad platnog sistema.

Odricanje od odgovornosti: Tekst u prilogu šalje se kao opšte uputstvo i ne predstavlja pravni savet.

Copyright Cvetkovic, Skoko & Jovicic 2014.